

NUQT BUZULISHLARINI KORREKSIYA QILISHDA INTERAKTIV TEXNOLOGIYALARNING AHAMIYATI

Mirzaakbarov Dilshodbek Dovlatboyevich

Farg'ona davlat universiteti axborot texnologiyalari kafedrası o'qituvchisi

University mdilshodbek@mail.ru

<https://orcid.org/0000-0002-5146-0467>

Yigitaliyeva Muslimaxon Ismoiljon qizi

Farg'ona davlat universiteti Pedagogika-psixologiya

va san'atshunoslik fakulteti talabasi

yigitaliyevamuslimaxon@gmail.com

Annotatsiya:

Maqolada nutq buzilishlarini korreksiya qilish jarayonida interaktiv texnologiyalardan foydalanishning afzalliklari yoritiladi. Multimedia vositalari, maxsus dasturlar va mobil ilovalar bolalarning nutqiy faolligini oshirishi, to'g'ri talaffuz va tinglab tushunish ko'nikmalarini rivojlantirishi ta'kidlanadi. Interaktiv yondashuv mashg'ulotlarni qiziqarli va samarali qiladi.

Kalit so'zlar: Nutq buzilishlari, interaktiv texnologiyalar, logopediya, multimedia, korreksiya.

Аннотация:

В статье рассматриваются преимущества использования интерактивных технологий в процессе коррекции речевых нарушений. Подчеркивается, что мультимедийные средства, специальные программы и мобильные приложения активизируют речевую активность детей, развивают навыки правильного произношения и аудирования. Интерактивный подход делает занятия интересными и эффективными.

Ключевые слова: Нарушения речи, интерактивные технологии, логопед, мультимедиа, коррекция.

Abstract:

This article examines the benefits of using interactive technologies in speech impairment treatment. It emphasizes that multimedia tools, specialized programs, and mobile apps stimulate children's speech activity and develop correct pronunciation and listening skills. The interactive approach makes lessons engaging and effective.

Keywords: Speech disorders, interactive technologies, speech therapist, multimedia, intervention.

Kirish

Bugungi globalashuv jarayonida ta'lim tizimi oldiga qo'yilayotgan eng muhim vazifalardan biri — maxsus ehtiyojga ega bolalarning ta'lim olishi uchun qulay sharoit yaratishdir. Xususan, nutqida turli buzilishlar mavjud bo'lgan bolalarga ko'rsatiladigan logopedik yordamni innovatsion yondashuvlar asosida tashkil etish katta samaradorlikni ta'minlaydi. Interaktiv texnologiyalar nutq buzilishlarini korreksiya qilish jarayonini takomillashtirishda muhim omil bo'lib xizmat qilmoqda. Ular yordamida mashg'ulotlar qiziqarli, mazmunli, individual yondashuvga asoslangan bo'ladi va nutqni rivojlantirishga keng imkoniyat yaratadi.

Asosiy qism

Aniqlik va tezkorlik, interaktiv texnologiyalar yordamida nuqt buzulishlari aniq va tez aniqlanadi hamda korreksiya qilinadi. Masalan, sensorli ekranlar va interaktiv dasturlar xatoliklarni avtomatik ravishda aniqlash imkonini beradi. Foydalanuvchi bilan real vaqtli aloqa. Interaktiv tizimlar foydalanuvchiga xatoliklar haqida darhol bildirish yuboradi va tuzatishlarni real vaqt rejimida amalga oshirish imkoniyatini beradi. Bu o'rganish jarayonini samaraliroq qiladi. Individual yondashuv, interaktiv texnologiyalar har bir foydalanuvchining ehtiyojlari va qobiliyatlariga mos keluvchi o'quv materiallarini taqdim etadi, shuningdek, nuqt buzulishlarini tuzatishda moslashtirilgan mashg'ulotlarni tashkil qilishga yordam beradi. Motivatsiya va qiziqish uyg'otish: O'yin elementlari (gamifikatsiya), vizual va audio vositalar yordamida interaktiv texnologiyalar o'quvchilarning darsga bo'lgan qiziqishini

osHIRadi va motivatsiyani kuchaytiradi. Ma'lumotlarni yig'ish va tahlil qilish: Interaktiv tizimlar orqali yig'ilgan statistika asosida nuqt buzulishlari qaysi sohalarida ko'proq uchrashi aniqlanadi va bu ma'lumotlarga asoslanib ta'lim jarayoni va korreksiya metodikalari yaxshilanadi. Moslashuvchanlik va qulaylik: Interaktiv texnologiyalar yordamida nuqt buzulishlarini korreksiya qilish uchun ishonchli va qulay dasturlar va vositalardan foydalanish mumkin, ular ko'pincha individual va guruh bo'lib ishlashni qo'llab-quvvatlaydi.

1. Nutq buzilishlarining turlari va ularning xususiyatlari.

Nutq buzilishlari — bolaning nutqiy rivojlanishi me'yoridan chetga chiqishi bo'lib, talaffuz, fonetiko-fonematik jarayon, lug'at boyligi va grammatik qurilishning shakllanmasligi orqali namoyon bo'ladi. Eng ko'p uchraydigan turlaridan:

Dislaliya — tovushlarning noto'g'ri yoki buzib talaffuz qilinishi.

Dizartriya — nutq apparati mushaklarining past motorikasi tufayli nutqning buzilishi;

Alaliya — nutqning to'liq rivojlanmaganligi;

Tutilish (logonevroz) — nutq ritmi va ravonligining buzilishi;

Rinoliya — burun orqali talaffuzning buzilishi.

Bu buzilishlar bolaning nafaqat nutqiga, balki uning psixologik holatiga, muloqotga kirishishiga, jamoadagi o'rniga ham salbiy ta'sir ko'rsatadi. Shu bois korreksiya jarayonida innovatsion usullarni tatbiq etish muhim ahamiyatga ega.

2. Interaktiv texnologiyalar va ularning logopediyada qo'llanilishi.

Interaktiv texnologiyalar — bu o'quvchi va pedagog o'rtasidagi faol muloqotga asoslangan, multimedia vositalari yordamida ta'lim berish jarayonidir.

Logopediyada ushbu texnologiyalar quyidagi vositalar orqali amalga oshiriladi:

Kompyuter dasturlari va interaktiv o'yinlar;

Maxsus mobil ilovalar (artikulyatsiya mashqlari, tovushlarni to'g'rilash dasturlari);

Multimedia kartochkalar, audio va animatsion darslar;

Interaktiv doska orqali mashqlar;

Onlayn logopedik mashg'ulotlar va platformalar.

Bu vositalar orqali tovush talaffuzi, artikulyatsion motorika, fonematik eshituv, grammatik tuzilma va so'z boyligi izchil rivojlantiriladi.

3. Interaktiv texnologiyalarning afzalliklari

Interaktiv texnologiyalardan foydalanish quyidagi ustunliklarni ta'minlaydi:

O'quvchining motivatsiyasi va faolligini oshiradi

O'yin elementlari va qiziqarli topshiriqlar bolani mashg'ulotga jalb qiladi.

Individual yondashuv imkoniyati

Har bir bolaning nutq nuqsoniga mos dasturlar tanlanadi, natijada korreksiya jarayoni samarali kechadi.

Multisensor rivojlanish

Ko'rish, eshitish va takrorlashni uyg'unlashtirgan mashqlar orqali nutq tezroq to'g'rilanadi.

Masofadan turib korreksiya qilish

Alohida ehtiyojli bolalar uchun sharoitni kengaytiradi, vaqt va joyga bog'liqlikni kamaytiradi.

Natijalarni nazorat qilish va tahlil qilish

Dasturlar bolaning xatolarini qayd qilib, logopedga tahliliy ma'lumot taqdim etadi.

4. Amaliy tajribalar va ilmiy yondashuv

Tadqiqotchilar interaktiv texnologiyalar yordamida olib borilgan mashg'ulotlar an'anaviy usullarga qaraganda samaradorligi yuqori ekanini tasdiqlaganlar.

Masalan:

Tovush talaffuzini tuzatishda audio-vizual mashqlar foydali;

Lug'at boyligini kengaytirishda virtual o'yinlar samaradorlik ko'rsatadi;

Logonevrozda ritmik interaktiv mashqlar ijobiy natija beradi.

Shuningdek, ota-onalar ishtirokining ham ahamiyati katta. Ular uy sharoitida mobil ilovalar orqali mashg'ulotni davom ettirishlari mumkin.

5. Muammolar va ularni bartaraf etish yo'llari

Interaktiv texnologiyalarni qo'llash jarayonida quyidagi muammolar kuzatilishi mumkin: texnik vositalarning yetishmasligi; Mutaxassislarining yetarli darajada AKT ko'nikmalariga ega emasligi; Internet imkoniyatlarining cheklanganligi. Bu kamchiliklarni bartaraf etish uchun: logoped kadrlarining malakasini oshirish, texnik bazani mustahkamlash, yangi elektron o'quv-resurslar yaratish zarur.

Xulosa

Umuman olganda, interaktiv texnologiyalar nuqt buzulishlarini korreksiya qilish jarayonini soddalashtiradi, samaradorligini oshiradi va ta'lim jarayonini yanada sifatli qiladi. Nutq buzilishlarini korreksiya qilishda interaktiv texnologiyalarning qo'llanilishi bolalarning nutqini rivojlantirishda samaradorlikni sezilarli darajada oshiradi. Ular yordamida mashg'ulotlar zamonaviy talablarga mos, shaxsga yo'naltirilgan, qiziqarli va amaliy ahamiyatga ega bo'ladi. Shu bois, logopediya amaliyotida innovatsion texnologiyalarni keng joriy etish, ilmiy tadqiqotlarni chuqurlashtirish va mutaxassislar malakasini oshirish istiqboldagi muhim vazifalardan biridir.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. G'afforova N., "Logopediya asoslari", Toshkent, 2021.
2. Sharipova M., "Defektologiyada zamonaviy texnologiyalar", 2022.
3. Vygotskiy L.S., "Bola nutqining rivojlanishi psixologiyasi".
4. Zamonaviy logopediya elektron platformalari va amaliyot materiallari.